

Numerul 19.

Oradea-mare 11/23 maiu 1897.

Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe $\frac{1}{2}$ de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —

Cu Henrik Ibsen s'a întâmplat, ceea ce de obicei se întâmplă cu bărbații geniali, a căror activitate taie un drum nou spre progres. De când istoria ne poate țelcui vremurile, vedem că cel ce luptă pentru binele *omenimei*, trebuie să lupte meren cu *oamenii*. O luptă necontenită a fost și viața lui Ibsen. Dar o singură privire asupra portretului acestui mare bărbat, ne arată că această față oțelită, această frunte lată, care cuprinde jumătate din obrazul seu, aparțin unui erou, care nu s'a retras nici odată de pe câmpul de bătaie. Îngropati aproape cu totul în stufoasele-i sprâncene, ochii lui mici sunt în perpetuă mișcare, iar privirile lor pefrond adânc în sufletul dușmannului, unde nu lasă nici opărțică neobservată, nici un ungher nedescoperit. Toată fața sa trădează o continuă încordare, iar în colțurile gurei sale, cu buze subțiri, s'a stabilit un suris al superiorului, al învingătorului conșciu de puterile sale.

La început desconsiderat de toți, Ibsen în loc să se descurajeze, a pășit cu arme și mai făietoare înaintea publicului. Atunci lumea deveni băgătoare de seamă, dar nu pentru ca să-l laude și să-l încurajeze, ci pentru

de a-l hulii și de a arunca cu pietri în el. Durerile îl oțeliau inșe numai mai mult, ele îl făceau să lupte cu puteri indoite, lumea întreagă începă să fie atentă asupra lui, la început ea și cum observi pe un nebun periculos, apoi ca pe un om original și numai târziu ca pe o individualitate deamă de a fi studiată.

Poveștile noastre poporane istorisesc de un Făl-frumos, care cu sabia lui fermecată își făcea loc prin ceata dușmanilor, doborind pe ori cine i se împotriviă. Un astfel de voinic e Ibsen, iar sabia fermecată e peana sa. Dacă calea îi e astupată, loveșce în dreapta și în stânga, își face loc prin mulțime și pășeșce înainte. Grea a fost lupta ce a luptat-o, dar mare e izbânda, pe care a izbândit-o. Astăzi ceata hulitorilor se pierde cu totul față cu admiratorii lui; ađi la adânci bătrânețe e recunoscut de toți și stimat ca cel dintei dramatician contimporan. Și nu numai în țara sa, ci în lumea întreagă.

Scrierile sale sunt traduse aproape în toate limbile europene. La noi România se știe puțin despre Ibsen. Abiă în timpul din urmă s'au tradus unele piese ale sale. E greșit a susține, că motivul pentru care Ibsen nu se citeșce la noi, zace într'aceea, că scrierile sale ar fi ceva specific nordic și deci profivnice frii noastre sudice. Ibsen trebuie priceput și atunci vom vedea

HENRIK IBSEN.

că e internațional. Causa adevărată, pentru care nu e cecit la noi Ibsen, zace în decadența literară în care ne aflăm și tot atât de puțin se citesc scrierile altor poeți străini, sau pământenii chiar, pentru că -- se citește jurnale.

Aș dori din inimă, ca acest studiu să poată stârni în cetitori dorul de a citi scrierile marelui dramaturg norvegian și dacă îl va pute și înlesni astă cetire, mulțumirea mea va fi cu atât mai mare.

I

Henrik Ibsen s'a născut la 20 martie 1828 în orașelul Skien în Norvegia, unde familia sa era cu mare vază în societate. El era cel mai mare între frați și cel mai serios. Nu jocurile copilărești îl atrăgeau, ci cărțile ilustrate, la ale căror chipuri se putea uita ore întregi; nu zgomotul stradei, ci singurătatea unei odașe, în care se înclina pe dinăuntru și desena. Tatăl său, un negustor de luminări, era un om vesel și plin de viață, care nu cunoștea reserve, când era vorba de a spune adevărul și pentru care libertatea personală era cel mai scump lucru. Casa sa era totdeauna deschisă oaspeților și oamenii mergeau la el bucuros, pentru că le plăceau glamele lui adesea prea sărate, sau pentru că le era frică să nu ajungă ensăși obiectul astorfel de giunne. Acestea toate vor fi fost una din pricinile, cari i-au adus falimentul la ușe. După plățirea datoriilor nu i-a mai rămas decât o mică moșioară în apropierea orașului, unde trebuia să se retragă dimpreună cu întreaga sa familie.

Henrik încă nu era de 8 ani atunci. Aici, în cadrele sărăciei a dectat creșterea sa și când tatăl său va fi falimentat și el va fi rămas la sapa de iarnă, fantasia puerilească a copilului a mărit de sigur dimensiunile nedreptății comise față de familia sa.

Ideaturile lui Henrik de a deveni pictor nu erau realizabile și după ce era 16 ani în confirmat, trebuia să-și alegă meseria cea mai necesitătoare: intră ca ucenic în farmacia lui Grønstad. Visurile lui nu se restringeau însă la aceea de a deveni un simplu farmacist într'un cob în Grønstad, în buia lui era sădit dorul unei sorți mai bune. Pe aserens se prepară deci pentru examenul, care îi pare deschide porțile universității.

În astfel de împrejurări sosi anul 1848, care avea să dea înstatului primum al Europei o baie de sange. Suferința încredințat farmacist, pluta, prelatindeni unde se petneau vieți pentru birata omenirii. În prefața unei edițiuni mai târzie a dramei sale „*Catilina*” ne dă Ibsen multe date interesante despre starea lui de pe acel timp.

„Totul era în mișcare pe vremea aceea. Răzmișca din februarie, revoluția din Ungaria și din alte țări, războiul pentru Schleswig și Holstein -- toate acestea avură o influență puternică și revoluționară asupra mea... Scrieam poezii patetice și pline de încurajare către Maghiari și îi conjuram să țină piept în lupta cea dreaptă contra „tiraniei”, luptând astfel pentru libertatea și binele obșteșc -- am scris un lung șir de sonete către regele Oscar, cari, prenat în minte cuprudeau o provocare, ca să renunțe la toate micile preocupățiuni și să pășească îndată în fruntea armatei, dând ajutor fraților sei de la frontiera estrenă a Schleswigului. Precum acum mă înduce că proclamațiunile mele insufletite ar fi ajutat ceva Ungurilor sau Scun-

dinavilor, în de o mare fericire, că ele au ramas manuscrise”.

Revoluțiunea din Ungaria a fost suprimată, Norvegienii și Svedzii nu și-au ținut făgăduința de a da mână de ajutor Danezilor, cari pierdură războiul. Toate nădejzile în focatului farmacist erau zdrobite. În inima lui se mai aduna o dosă de decepționism, care era cu atât mai amar, cu cât idealele unui tânăr sunt totdeauna croite într'un stil prea mare. Foamea, de care își uitase în totul însufletirii, începă iarăși să-l chinuiască și nu era o raritate, când n'avea ce să imbuce la prânz. Începă să-și verse necazul în poezii epigramatice și satirice, cari înse nu avură alt rezultat, decât că îl învrăjbiră cu împrejurimea, care sau îl taxă de un om pierdut sau de un smintit. Ibsen se simțea înse bine selindu-se desprețuit. Precum bețivul are trebuință de alcool, pentru ca să-și stingă foala produs de alcool, tot asemenea el avea trebuință de venin, pentru de a-și mulconi inveniatul suflet.

La acest timp începă să citească pe clasicii latini și din scrierile lui Salust și ale lui Cicero făcu cunoștința răzvrățilorului Catilina.

Nu înse așa cum voise Cicero și Salust să-l presinte pe Catilina il pricepu Ibsen, ci el citi printre șirele celor doi scriitori latini, iar Catilina al lui deveni cu totul altul. Cicero și Salust aparțineau „bunei societăți”, erau apărători ai majorității, cu atari niște oameni, cari în ochii lui Ibsen erau infclai de această societate și majoritate, niște calomnatori, cari vclënd pe Catilina superior lor, se temeau de el, ca de un rival puternic și cercau să-l nimicască cu toate mijloacele posibile, iar Catilina? El era Ibsen însuși, tânărul cu glorie amă, care-și pune viața în joc pentru lucrurile ale sale.

Acestui Catilina, Ibsen hotări să-i ridice un monument neperitor într'o dramă și astfel se născu prima sa încercare dramatică: „*Catilina*”.

În concepția lui Ibsen, Catilina e un erou într'a devor tragic. În junele strict de societate, el se ridică contra ei, când e matur. Dar chiar aceeaș Romă, care îl aruncase în vârtejul desfrânilor, precum încă nu era copt încăjuns ca să se opună lor, pășese acum în contra lui învinuindu-l cu trecutul său pccal. Tovarășii cu care Catilina luptă, sânt toți niște desfrânați, cari n'au alt scop decât să câștige bani și posturi grase după revoluție. În asemenea împrejurări Catilina devine dintr'un luptător nobil un simplu revoluționar -- cade, precum Cicero triumfază în senal cu al seu: „*Quo usque tandem abutere Catilina pacienția nostra?*” Iar lumea crede acestui palavragiu, când spune că Catilina umblă numai după bani -- el, care își dă ultimele parole unui versitor, când are mai mare trebuință de ele; Catilina ar ave o viață plătată familiară -- el, care își iubese soția mai presus de toate; Catilina încheie tractate tainice cu dușmanii esteri ai Romei -- el, care respinge atât de admirabil pe deputații acestora în actul I; Catilina umblă numai după plăcări ambițioase -- el, care dorește ca:

O clina suguri de aș pute lue,
Că si o stea cadënd ce luminează
Când curi odată as pute comite
O faptă nobilă și nemuriri
Să pot lasă un nouca -- *Catilina* --

Mă, năpântă ravnato, în piept cu bucurie
Și vesel aș mur -- caci am trait!

Drama „Catilina“ e slabă. Cu toate acestea ea e de cea mai mare importanță pentru cel ce urmărește evoluțiunea literară a lui Ibsen. Prin ea autorul declară fațăș resbel societății.

Greșelile zac mai mult în formă și aceasta încă își are cauza sa ușoară de aflat. Ibsen citise puțin și nu cunoșcea decât piesele lui Oehlenschlaeger,¹ scrisse mai ales în versuri, constătătoare din 5 iambi. Această formă veche o împrumută și el și păși, cum dice Strindberg:² „A turnat vin nou în sticle vechi, cari au explodat sub puterea fermentațiunii“, așa că din întreaga piesă a ramas numai o ruină. Versurile sunt șchioape adeseori, greșelile tehnice nu sunt rare, începătorul se cunoaște cât de colo. Ași Ibsen nu mai folosește nici versuri, nici monologuri; atunci își începă piesa cu monologul în versuri a eroului!

Și nu trebuie să căutăm cauza acestor greșeli tehnice numai în neexperiența sa. Ibsen e un geniu, inse totodată un copil al Nordului. Desvoltarea sa e înceată și sigură. Mult timp e el încă încetușat de tradiția literară, originalitatea sa își taie numai încetul cu încetul drum în scrierile sale de mai târziu. E șejut că ași Ibsen lucrează la o piesă a sa câte 2 ani, iar atunci a gălat-o în 2 luni. Iată ce spune eminentul critic danez G. Brandes despre modul lui de a scrie: „Lucrează afară din cale încet, scrie și copiază câte un op de câteva ori, până când îl vede scris în pur, fără nici o corectură, fiecare pagină curată și firmă, ca o lespede de marmoră, la care dinții vremii nu pot roade“.³

Și iată cum a scris pe „Catilina“:

„De la blândul și binevoitorul meu șef, care era cu totul absorbit de afacerile sale, trebuia să fur pe cât se putea ore pentru studiu — și din aceste ore furam iarăș clipe pentru scris. Astfel numai noaptea îmi rămânea pentru dramă“.⁴

Mai mult pentru aceste greșeli tehnice a fost primită drama sa foarte rece.

Ibsen însuș le recunoașce, dar pe când a dat nitării alte drame din tinerețe, cari nu sunt mai slabe decât „Catilina“, la această piesă se mai reîntoarce odată după 25 de ani și o prelucră din nou. E foarte caracteristic acest fapt, căci el denotă că timpul n'a fost în stare să schimbe părerile lui din tinerețe. Și într'adevăr multe din însușirile de căpetenie ale modului său de a scrie de acum sunt deja cuprinse în germene în această primă dramă a sa. „Ca într'o ceață“ apar deja în Catilina ideile, pe cari le desvoaltă apoi într'un mod atât de deseversit în opurile lui de mai târziu. Societatea ca izvor de rele, contrarietatea între putere și dorință, între voință și posibilitate, între omenire și individ, între tragedie și comedie le aflăm deja aici. Chiar și cele 2 femei, cari influentează pe Catilina: Aurelia și Furia sunt începutul unui întreg șir de femei, cari mereu se repetă în dramele mai târzie ale lui Ibsen. În decursul acestui studiu vom avé ocaziune adeseori să ne mai întoarcem la „Catilina“.

(Va urmă.)

SEXTIL PUȘCARIU.

¹ Adam Oehlenschlaeger (1779—1850) e unul dintre cei mai mari poeți ai Danemarcei. Ceea-ce Grundtvig a fost pentru cultura națională a Danezilor, a fost el pentru literatura lor națională. Înaintea teatrului național din Copenhaga e statua lui alături de a lui Holberg, ca a celor doi întemeietori ai dramei daneze. Pe când Holberg și-a câștigat renume prin come-

P a r m e n o .

Comedie în 5 acte de Publiu Terențiu Africanul.

(Urmare.)

ACTUL II.

Scena I.

FEDRIAS, PARMENO.

FEDRIAS.

Să-i duci, cum dice, la Tais.

PARMENO.

Voiu face.

FEDRIAS.

Și la vreme!

PARMENO.

Ei da!

FEDRIAS.

Cu grijă multă!

PARMENO.

Stăpâne, nu te teme!

FEDRIAS.

Pricepi acum, Parmeno?

PARMENO.

Deplin!

FEDRIAS.

Dar să grijese!

PARMENO.

O, de-ai pute, stăpâne, în viață să găsești
Așa ușor un lucru, pe cât de greu vei perde
Pe-acesta.

FEDRIAS.

E tot una. Îți spun, Parmeno, vede:

Me perți mai mult cu asta. Dar nu te supără.

PARMENO.

O, nu! Se face totul cum dicei. Mai ai ceva?

FEDRIAS.

Împodobesc-mă darul cu vorbe; dar le-adege.
Să-mi puț astfel rivalul pe fugă.

PARMENO.

Se ațeleg!

Făceam eu doara asta eniar dacă nu-mi spuneai.

FEDRIAS.

Eu plec.

PARMENO.

Să pleci cu bine.

FEDRIAS.

Ei, mă: Auți!

PARMENO.

(Se întoarce.) Tu vrei?

ditte sale, Oe. a scris cele mai bune tragedii în literatura Danezilor

² Veți introducea de la: »Frøken Julie«. August Strindberg (născ. 1844.) e scriitorul care a introdus naturalismul în literatura șvediană. Cu acest scriitor multilateral și original ne vom ocupă într'un articol special.

³ G. Brandes: Det moderne gjennembruds maend p. 135

⁴ Introducea la ed. II a dramei Catilina.

FEDRIAS.

Crezi tu, că am puterea să stau închis la țară?
Să stau eu doue zile?

PARMENO.

Nu cred.

FEDRIAS.

Ce crezi tu dară?

PARMENO.

Ori dragostea te 'ntoarce — așa-i cel patimaș —
Ori ca s'alungi nesomnul, vii nopțile 'n oraș.

FEDRIAS.

Aș! Vorbe! Toată ziua lucrez, să m'obosească,
Și-adorm astfel voința.

PARMENO.

Toți deii te scutească!

Dar și-obosit, stăpâne, ai totuș să veghezi.

FEDRIAS.

Spui fleacuri, tu Parmeno! Tu însuși nu le crezi.
Întreagă slăbiciunea din suflet o s'asculte
De mintea mea! Ajunge, că prea răbdat-am multe
Și, când e trebuință, ce crezi, că eu nu pot
Ca să renunț trei zile?

PARMENO.

(Batjocoritor.) Trei zile? Mori de tot!

FEDRIAS.

Remâne-așă. Adio.

(Pleacă.)

PARMENO.

Ce boală rea-i iubirea!

Cum schimbă ea pe oameni și cum le 'ntoarce firea,
De nu-i cunoști! Odată n'a fost stăpân pe lume
Mai aspru, mai puternic, mai nedepins la glume
Ca Fedrias — —

Ce-i asta? I, Gnato, el e, mă!

E Gnato, parazitul lui Trasso. Văd, că stă
În drum și-aduce-o față, de sigur dar. Ei, drace!
Ce față frumoasă, ce ochi! Dar știi, că face!
Întrece chiar pe Tais — n'ar fi minune, deu,
De-aș da ați de rușine cu eunucul meu!

Scena II.

GNATO, cu PAMFILA. PARMENO sub poartă.

GNATO,

O, deii! Deosebirea ce-o vezi, trăind în lume!
Departă ce e prostul de omul cu renume!
Mi-a dat prin minte asta, și me gândesc mereu.
Am întâlnit pe stradă un om de rangul meu,
Nu bun, dar nu bun tocmai, dar care ca și Gnato
Averea părintească pe 'ncetul a păpat-o.
Scârbos și plin de zdrențe, (că zdrențe-avea pe el,
Câți ani are'n spinare) me uit și 'ntreb: „Ce fel
De haine sunt acestea? Știi că-ți admir costumul!
El dice: „Ale mele s'au dus! Și uite drumul
Mi-e casă și-mi e masă! Ce jos am mai căzut!
N'am prfetini să m'ajute!”

Credea, c'o să-l ajut!

Dar eu am din principiu p'acești netrebniți ură.
„Cum, porcule, ajuns-ai atât de cădătură
Să perzi acum speranța? Perdut-ai mintea ta

Cu hainele de-odată? Căneșce mori așa!
Vezi, eu! Aceeaș soarte! Dar uite ce vesminte,
Ce burtă, să ții bravo! Dar tu — dacă n'ai minte!
Eu n'am nimic și totuș de toate am! Nimic,
Dar slavă 'n cer lui Joe, sunt rumen și voine!“
„Tu, da! Eu nu pot face grimasuri, și nu-mi place
Bătaia, n'am puterea s'o răbd!“ — „Așa se face?
Greșești? Odată 'n lume erau și marțafoi,
Cum crezi că-s eu, dar asta c'un secol înapoi!
Ați altul e izvorul de traiu. Și iată care.
Exist' un soi de oameni, cei ții „de lumea mare“,
Cari vreau să străluciască, s'apară cum nu sunt.
Me dau cu ei în petec, îi laud și le cânt
Mărirea și triumful, de-apururi adorându-i,
Le dau dreptate vecinic, pe neam glorificându-i.
Ori ce prostie-ar spune, o laud; când zimbesc,
Și eu sunt plin de zîmbet; când plâng, eu me scâncesc;
Afirm, când ei afirmă; când neagă, deschid gura
Și neg și eu. Ei, astfel de mult am eu scriptura:
Să 'ndatorez cu vorba pe toți; cât pot s'admir
Mărirea lor de spirit și-al moșilor lor sir.
Câștig mai gras ca asta, și mai bogată pâne
Nu e! Ți-o spun pe suflet.

PARMEMO.

Pe suflet! Porc-de-câne!

Pe cei nebuni în felul acesta-i faci turbați!

GNATO.

Pe când eram noi astfel cu vorba ocupați,
Ne-apropiăm, pe 'ncetul venind așa de hale,
Și-un cârd de burlă-verde ne es ridând în cale:
Pescari, bocani și alții (cari toți în mână-mi stau,
Căci netede câștiguri le-am dat și le mai dau.)
Smeriți ei me salută de buna mea sosire,
Ba me poftesc la masă, ba vin cu ploconire.
Când bietul Roade-foame, amicul meu, văd
Ce-onoare băcănească în drum mi se făc
Începe să me roage să-i spun (dracul să-i spună!)
Cum poate cu băcanii să-și facă mână bună.
I-am poruncit să vie cu mine, căci socot
Să fac o școală nouă de oameni, dacă pot.
Am să-i numesc întocmai cum toți învățaceii
Iau nume de la dascăl; așa, dacă vreau deii,
Lingăii din Atena gnatonici s'or chemă!

PARMENO (a parte.)

Ei vezi pe Perde-vară, când are ce mîncă!

GNATO.

Dar ce stau eu aicea cu asta lângă mine.
Eu am s'o duc la Tais. Și ce mai am? — A, bine!
S'o chem la noi, la masă — ce vrednic căpitan!

(Vede pe Parmeno.)

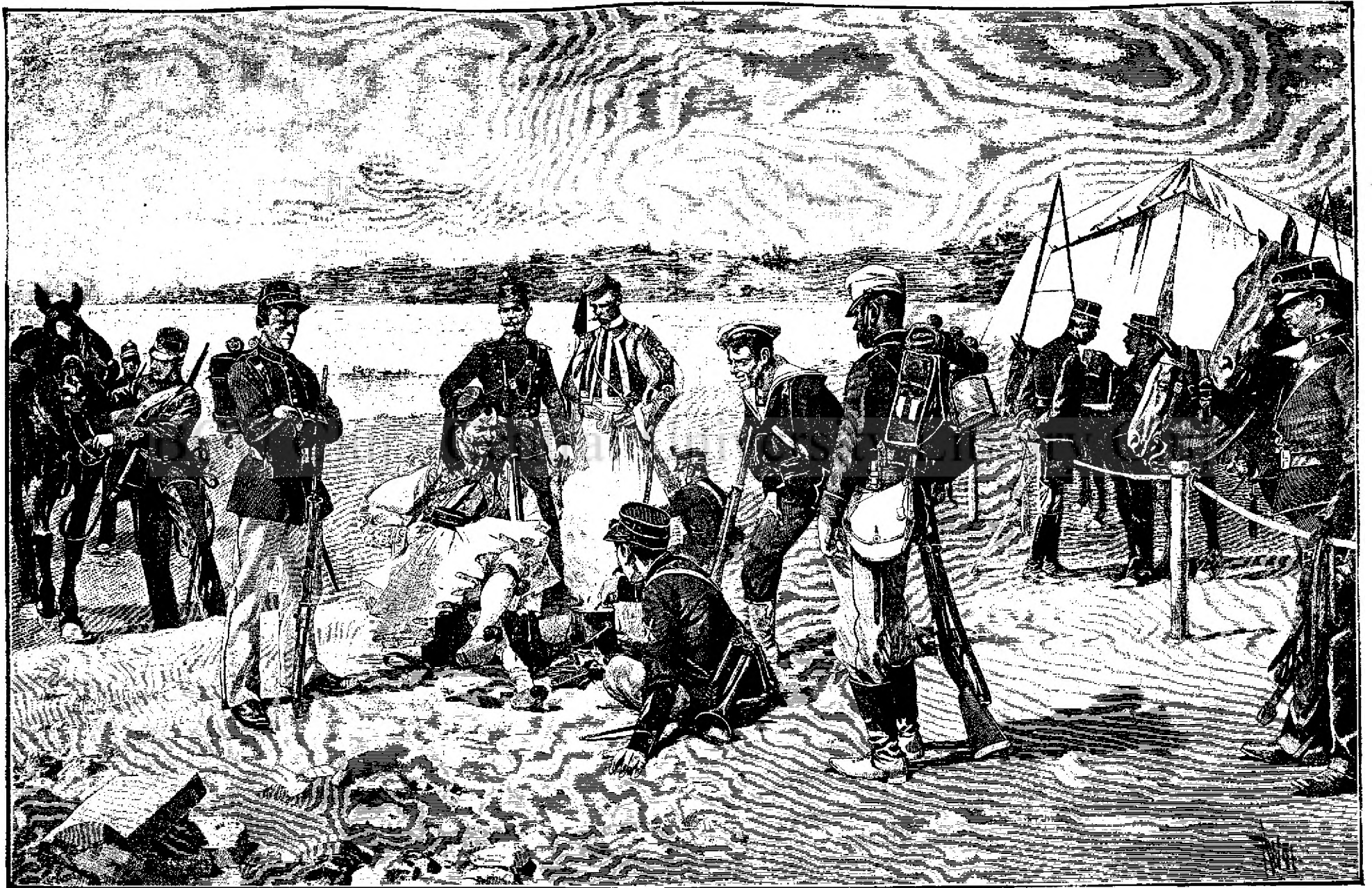
A, sarbădul Parmeno, plouat ca un curcan!
Stă strajă lângă ușe! Sărmana lor viață!
Rivali voesc să fie, și bieții ei înghiață.
Ei, stai să joc ați renghiul acestui biet ștregar.

PARMENO (auzînd.)

Ei cred, că dacă Tais primeșce ați un dar
Din partea lor, ea este a lor pentru vecie!

GNATO.

Din inima mea toată salut cu bucurie
Pe cel mai bun prietin al sufletului meu!
Ce faci?

UNIFORMELE ARMATEI GRECEȘCI.

PARMENO.

Eu stau.

GNATO.

Se vede. Dar nu veți ceva tu

Ce n'ai dori?

PARMENO.

Pe tine,

GNATO.

O cred. Alteceva nu?

PARMENO.

Ce alta?

GNATO.

Ești in gânduri.

PARMENO.

Eu n'am știut

GNATO.

Ei, las-o!

Îți place fata asta, hai? Uite-o! De la Trasso.

PARMENO.

Nu-i rea, pe barba tatei!

GNATO (a parte.)

Să-l năcăjese puțin.

PARMENO.

Ba năcăjești pe dracul!

GNATO.

Ei, scumpul meu vecin,

Creștii tu, că darul nostru e demn de Tais?

PARMENO.

Poate

Așa vorbești tu astăzi, când drumurile toate
Ne sunt închise *noie*, dar trebuie să știi:
Tot hieru are marginii.

GNATO.

Aha! Dar poți să fii

Și tu convins de una: Cu lanile acestea
Tu n'ai s'atergi, ducându-i stăpânului teu vestea,
Că Tais îl așteaptă! Tu ai să șezi frumos
Acasă, fără umbrel degeaba 'n sus și 'n jos.
Ei, nu-ți urez eu bine?

PARMENO.

La dracul — da!

GNATO.

Ei iată,

Așă-s eu cu amicii.

PARMENO.

Ești nobil!

GNATO.

Câte-odată.

Te las acum. Tu poate aveai să faci vr'un drum.

PARMENO.

Nici unul.

GNATO.

Fă-mi plăcerea și eară-mi-te acum,
Că vreau să intru.

PARMENO.

Întă. Țin eu în mână cheia?

Poți mai ales se intri, căci ai s'aduci *pe-aveca!*

GNATO (ironic.)

Vrei tu să chemi afară pe cineva de-aici?

(Gnato intră.)

PARMENO.

Să trecă două zile; să vedă apoi ce dăci!
Tu astăzi poți deschide ușor această casă,
Bătând c'un deget numai, dar lasă, Gnato, lasă,
Că peste două zile tu ușa ai s'o cați
Și poți cu amândouă copitele să bați
Și nu se va deschide!

(Gnato iese.)

GNATO.

Te rog, Parmeno, stăi

Străjer aici la ușă, să vezi cu ochii tei
Ce oameni es și intră. Ești poate pus anume,
Să vezi de vine Trasso la Tais? (Pleacă.)

PARMENO.

Ce mai glume!

Și să te miri, că-i place lui Trasso ăst mișel!

Ah, uite, cel mai tânăr băiat al nostru — el!

Eră 'n Pireu, la slujbă! De ce-a fugit? Îmi pare
Sperfat! Și vine grabuie și tremură! Ce are?

(Va urmă.)

GEORGE COȘBUC.

Primăvară.

*Un stol de pasărele
S'aud de nou cântând
Pe creanga ce atinge
Fereastra tremurând.*

*Viață și nădejde
Ne dau cântarea lor
Și 'n depărtări albastre
Ne duc un tainic dor.*

*Mai albă ca zăpada,
Cu părul aurit
Aurora încunună
Un soare strălucit.*

*Vexduhul e 'n lumină,
Lumină-i pe pământ,
Și d'albe „lăcrimioare”
Cresc vesel pe-un mormânt.*

*O rață te sărută,
Tresar încetișor.
Astfel o amintire
Tresare 'n noi cu dor.*

*Când stol de pasărele
S'aud de nou cântând
Pe creanga ce atinge
Fereastra tremurând.*

TRAIAN H. POP.

Patriarhi, mitropoliți, episcopi greci în țările române și 'n deosebi la București.

XI

Cu un exemplu, dar tipic: cu ce cărți grecești, arăpești și turcești credeți că s'au slujit toate bisericile Ierusalimului, Antiohiei și Alesandriei, Egiptului, la sfînc secolului XVII-lea și 'n prima jumătate a secolului XVIII-lea? Cu cărți tipărite grecește, turcește și arăpește la Snagov lângă București, de faimosul și nemuritorul Antim Ivireanul, unul din cei mai mari tipografi de la sfîrșitul secolului XVIII, nu din Țara-Românească, ci din toată Europa, — și asta nu o dăie eu, ci istoricii tipografiei europene Schnürer, Deschamps, Ternaux-Compans.

Atanasie, patriarhul Antiohiei, atingînd coarda măririlor, atât de vibrantă la Brâncoveanu, dîsesse, cum ne spune dl Papadopolu-Calimah:

„Prea 'nălitate Doamne, noi de la marginele pămîntului, aușind de virtuțile tale, am venit cu toată graba (ba bine că nu!) într'această fericită țară ca să aflăm și să vedem în fapte ceea ce am aușit de departe.“

Brâncoveanu, măgulit că faima virtuților sale a ajuns până la marginele pămîntului, dă ordin, și Antim la Snagov incepe tipăriturile întîia cu un magnific liturgiar, răspîndit cu miile prin Antiohia, Siria, Berea, Cilicia, în eparhia lui Atanasie. Avea pe el pajera Țării-Românești, gravață de Antim, artist universal. Textul arăbesc fusese corectat de Atanasie, cel cîlinesc de Ignatie, ieromonahul din Caldea, — carte admirabilă prin acuratețea tiparului, calitatea hîrtiei, a cernelei, a orînduielei tipografice.

Cînd a plecat Atanasie din București, Brâncoveanu i-a dăruit o întregă tipografie arăbească.¹

XII

De altmintreli, șeieau să se introducă cu o știință fără părechii în țările române. Unii dintr'ênșii șeieau să slugiase în biserici, la dîile mari, cu atîta maiestrate, cu atîta pompă, și să cînte, și să se roage cu atîta căldură și entuziasm comunicativ, încît un fel de patimă sfîntă apuca pe cei cari îi vedeau și-i ascultau.

Se dîce că pe Silvestru, episcopul Ciprului, cînd slugiă la Iași, în biserica de la Trei-Earhi, veniau până și Turcii să-l asculte, și cădeau în genuchi, ca 'n adorare, vîdîndu-l și aușindu-l. Tot acesta eră și pictor. Prin urmare, ve puteți închipui cît trebuia un boer să plăterscă o icoană zugrăvită, binecuvîntată și sfîntită de un episcop.²

Iacă pentru ce, domnilor, nu ni se pare extraordinar cînd citim că 'n urma unei călătorii, ca aceea a lui Avramie, patriarhul Ierusalimului, în 1775, înaltul prelat plecă în țara lui cu o recoltă de o mie de pungi de bani, ceea ce revine la 500.000 de lei, valoare de pe atunci. Suma aceasta ca banii în naht, căci moșiele, viele, morile, stupii, țiganii dați mănăstirilor lui nu-i mai număr.³

¹ Arhivele Statului: Condița Brâncovenească (1692 — 1713) passim, darurile lui Brâncoveanu la Ierusalim, Ianina, Grecia, Antiohia, Alexandria, Bulgaria și Constantinopolea. — Cf. Al. Papadopolu-Calimah: Un episod din istoria Tipografiei în România (Analele Academiei Române, 1896.)

² Dapontes în Papadopolu-Calimah: op. cit., pag. 12.

³ Papadopolu-Calimah: op. cit., pag. 13.

Trebue inse să numărăm pe aceia dintre episcopi și archierei cari veniau la București și la Iași, și cari nu se mai întorceau la ei arasă de loc. Își petreceau viața toată în mijlocul nostru. Din numărul acestora se recrutară până acum 50—60 de ani executorii testamentari, din cari unii au ramas faimoși prin dilapidările și neîndeplinirea datoriilor lor de executori testamentari sau de epitropi. E unul la 1745, Grigorie Mireon, care e numit epitrop al stării cucoanei Bălașa Blejoianca, o boeroaică bogată din mahalaua Luacaciului și care, după testament, are în mână-i toată starea, de și rudele cele mai de aproape erau lăsate pe din afară și chiar pe drumuri.¹

XIII

Nimic inse mai desgustător și mai degradant în ochii istoriei decît egumenii greci de la mănăstirile din țară. Aceștia întrec puterile închipuirii cu rapacitatea, cu hoțiile și cu murdăriile lor. Las la o parte procesele nedrepte, captațiunile infame, înșelătoriile pe față, viața lor destrăbălată, de rîsunau adeseori mahalalele bucureștene, și iau numai doue fapte care vi-i vor arătă subț adevărata și scârboasa lor înfățișare.

Aceste doue fapte ar puté fi intitulat: primul, Egumenii greci și moaștele sfînte; al doilea, Egumenii greci și cărciumile.

Primul, domnilor, e comerțul, preocuparea mășavă și nelegiuită ce făceau cu presupusele moaște, obiecte sfînte, remase de la Maica Domnului, de la Christ, de la apostoli și de la alți martiri și martire din cele dintîi timpuri ale creștinismului. S'a făcut, adică, și la noi negustorie cu cele sfînte, întocmai cum s'a făcut și 'n Apus. Seignobos, în studiul seu „les Reliques en Occident“, ne spune că se adoră o lacrimă a lui Christ la Vendôme, barba lui Noe la Corbie, Cenușa celor trei crai de la Răsărit la Colonia, un dînte al lui Christ la Saint-Médard la Paris, și în doue orașe doue capete ale sfîntului Ioan Botezătorul. Care eră cel adevărat? Costime foarte grea, întocmai ca și aceea privitoare la tunica lui Christos care se adoră, una la Colonia, alta la Argeateul lângă Paris, pretîndîndu-se că ambele sînt adevărate, cînd știut este că Sînta Fecioară nu a făcut decît o tunică fără cusurătă divinului Mîntuitor.

Vedeți deci că Apusul, ca și Răsăritul, a avut moaștele și adorarea lor fanatică. Egumenii speculau această credință cu o perversitate infernală. Comerțul de lemn sfînt, care s'a debitat în orașele țîrilor române de egumenii greci, atînge proporțiuni estraordinare. Sînt vr'o câteva exemple vorbitoare în colecțiunea de documente a dlui V. A. Urechia pentru secolul XVIII.² Un egumen, Văcăreșceanul, care face acest comerț de lemn sfînt, pe o scară întinsă, serie patriarhului la Ierusalim neted și lămurit: dacă boierul Băleanu îmi dă cît îi cer, dau lemnul; iar dacă nu, nu-i dau nimic. — Ca și cum ar fi dîs: găsese eu pe un altul mai darnic. Sînt și procese pentru lemn sfînt și pentru alte moaște la Divanul Țării și 'naintea mitropoliților după vremuri. Toate aceste scârbe erau pricinuite de nesăturata poftă de bani a egumenilor.

¹ Arhivele Statului: Condița mitropol. București, n. IV. județul Prahova, pag. 391.

² V. A. Urechia: Istoria Românilor, vol. V. passim.

XIV

Faptul al doilea erau cărciumile.

Iată cum stă cestiunea : din vechiele hrisoave ale Domnilor, mănăstirile Radu-Vodă, Cotroceni, Sfta Ecaterina, Sftul Gheorghe-Nou și, mai târziu, Văcărești și Sftul Spiridon al Ghiculeștilor aveau dreptul să aibă, la anumite locuri în București, pe ulițe, și în districte, pe la drumul mare, cărciume unde să se vândă vinul recolat în decursul unui an și, mai cu seamă, după cules, toamna. În septembrie și octombrie, fără să fii proroc, puteai să te prinzi că se va încinde ceartă mare între egumenii mănăstirilor mai sus citate pentru cărciumi. Cel de la Mihai-Vodă pretindea că cel de la Radu-Vodă n'are dreptul să deschidă cărciumă în Podul Calicilor ; cel de la Sfta Ecaterina negă acest drept celui de la Văcărești pe podul Beilicului. În țară, la diferitele noastre podgorii, se petrecea acelaș lucru.

boase, exasperau pe mitropoliții și pe episcopii români ai țării. Tremurau de mânie bunii păstori ai sufletelor românești, când se uitau cu câtă grecească aroganță sugeau egumenii veniturile moșielor cari erau ale țării. Tremurau de mânie, dar n'aveau ce face. Cu pungile cu cari alergau la Domnii Fanarioți, egumenii erau inatacabili și inexpugnabili. Rare-or câte un episcop putea să pedepsască pe câte un egumen, trântor îmbrăcat în mantia preoțească ; rare-ori putea să-l pedepsască și să-l înfiereze în ochii lumii și posterității cu semnul neșters al infamiei.

G. I. IONNESCU-GION.

Orașul Iannina.

La 1777, a fost o luptă monstruoasă între egumenul Argeșan Damaskin (Argeșul nu era încă episcopie) cu egumenul Câmpu-lungen Dosithie, cu egumenul Aninoșan Mitrofan și cu egumenul Vieroșan Parthenie, pentru vinul ce toți aveau din vicle din dealul Piteștilor, în Isvorani, pe Ștefănești, la Gura-Văii și în Coasta Câmpului. Pentru ca cărciuma lui să fie în bătaia drumului și, deci, să-și vândă vinul mai bine și mai întele, unul dintr'acești egumeni voi să schimbe din linia lui, bătrână de secol, drumul cel mare care venia de la București la Pitești și trecea apoi, la dreapta, la Pasul Branului, iar la stânga, la trecătoarea Căinenilor în Transilvania. Dumnezeu știe cum i-au împăcat Divanul și boierii.¹

Astfel de egumeni, cu faptele lor infame și scâr-

¹ Arhivele Statului : Condiția mănăst. Câmpulungului nr. 1, pag. 800 și următoarele.

Sărăcul se naște, muncește și moare ; bogatul se naște, se plictisește și moare ; care trebuie să moară mai curând : Cel cu munca sau cel cu plictiseala ?

*

E mai bine să ai aface cu un hoț, decât cu un om care te minte mereu.

*

O scrisoare, e vorba de la distanță.

*

Nimic nu îmbătrânește ca tinerețea ; nimic nu întinerește ca bătrânețea.

*

Nu me tem decât de cei pe cari îi iubesc ; numai ei me pot face să sufer.

*

Cine nu joacă de loc, a câștigat pe jumătate.

*

Spiritul servește la tot și nu ajunge la nimic.

Cugetări.

*Când pete sânt și 'n mândrul soare,
Tu inimioara mea pustie,
În lumea plină de miserie
Mai cauți nevinovăție?*

*Și propria-ți rană, ce ți-o 'uflipse
O pierdere pe vecinicie
A tot ce-aveai mai scump, se 'nehide
Ca mâni, — mai ceri statornicie?*

ELENA DIN ARDEAL.

Blăstemată.

(Fine.)

IV

Quonia s'a sevêrsit în regulă. Domnul avocat a cerut un lucru de la Lencuța.

— Iubita mea, uite-te, noi primim atâta lume aleasă, și proasta de sora ta este așa de reu îmbrăcată și necioplită, încât stă ca o pată în salo-nul nostru și provoacă zîmbetele oaspeților. Să-i spuni să vină într'un cîas, cînd nu avem oaspeți. Pricep și stîmez sentimentele tale frățești, dar totuș nu poate să se facă de ris cineva de giaba.

Lencuța cu părere de reu a consimțit la aceasta, dar a recunoscut și dreptatea observării și într'un mod indirect a spus surorii sale, cînd trebuia să-o cerceteze acasă.

— Mai bine ar fi, Lencuțo, să vii tu la mine, i-a răspuns doamna. Știi că nu voesc să te espun la vre-un pericol, și tata acuma este mai reu.

Lencuța a primit, și jucă așa de bine rola de madame X. încât a uitat să viziteze pe sora sa.

Într'o seară bătrînul a fost și mai reu și a cerut să vadă pe Lencuța. Doamna a chemat-o. Bătrînul surise și i-a dat binecuvîntarea. Doamna i-aduse doctoria. — Ah!... blăstemat! a șoptit, iarăș m'ai amărit. Și a deschis de doue trei-ori gura și ș-a dat sufletul. Lencuța a primit binecuvîntarea, iar doamna blăstîmul.

Doamna remase cu totul singură, cu pîrul ei înalbit și cu fruntea încrețită. Ochii erau obosiți și nu vedea bine.

— Și acuma ce voi face? a șoptit... nimene nu mai are trebuință de mine...

A plîns, a dorit munca și necasurile lucrării. A devenit melancolică. Într'o zi a scris cu uritul ei scris doue trei vorbe. Le-a lăsat pe masă și alergase spre malul mării. Și a făcut o... rugăciune, s'a uitat la valurile Bosporului, cum se împătură și cum se despătură, privi cerul albastru, arborii cei verzi și auțise cîntecul unui pescar. — Muncește pentru familie, s'a gândit și s'a... aruncat în mare, fără să se căiască și să ceară ajutor. Valul a aruncat-o afară pe mal.

V

Advocetul a rupt hîrtia ce găsise pe masă. A fost scrise aceste vorbe:

— Puțina mea avere să servească ca fond pentru înființarea unui institut filantropic sub titlul „Asil pentru fete bătrîne“.

Puțina acea avere a servit ca Madame X. să facă o strălucită călătorie în Europa ca să se consoleze pentru moartea surorii sale!

Cadavrul doamnei a fost înmormîntat fără preot, afară de cimitir, șciți pentru că cră blăstemată.

— Dar la ce atribui sinuciderea? a întreat pe soțul ei pe bordul vaporului Lencuța, îmbrăcată în haine de doliu.

— A! scumpa mea. Ne învidiă fericirea noastră.

Marea, ce a primit ultima rîsuflare a doamnei, se speriasă și valorile s'au perdut spumoase ca și cînd voiau să spună:

— Cît se desconsideră oamenii între dînșii!

(Din grecește.)

MARIOARA G. MURNU.

Doine.

- De pe Crișul negru. —

Mândră mîndruța mea,
Eu me duc; tu-i rămînea
Tristă ca o turturea!
Dar eu mîndră-ți voi trimite:
Pe sprintene rîndunele.
Niște d'albe cîrticele;
Cîrticele 'n cornurele.
Scrise 'n lacrimi de-ale mele!
Și să șcii mîndruța șcii.
Dacă eu îți voi trimite,
Niște erini mîndri 'nfloriți.
Să nu cerci să te măriți,
Iară dacă-ți voi trimite,
Mîndră, fie rugița,
Te poți mîndră marită;
Și să șcii mîndruța șcii.
De-i vedé coadă la stele,
Veți sfîrșitu vieții mele.
Și să șcii ce moarte am,
Să te uți spre resărit,
De-i vedé rugu 'mpupit.
Poți să șcii că-s greu rînit;
Și să șcii mîndruța șcii,
Să te uți pe scăpătat,
De-i vedé rugu 'nchitat.
Poți să șcii că mi-s pușcat!

Pe margini de vâlcea,
Cîntă trist o turturea,
Cîntă Doamne cu durere,
De stă apa și nu mere.
Sus în pomu de la cale,
Cîntă iar cu multă jale;
Cine-o aude, cine-o vede,
Plin de jale stă și crede:
Că ea cîntă după pui.
Ori de reul traiului...
Ea nu cîntă după pui,
Nici de reul traiului,
Ci de dorul badiului:
Ca puiți i-au sburat,
De mîncat și-a căpătat,
Dar badea s'a depărtat!...

IOSIF STANCA.

M. A e g e a.

— Profil. —

De statură mijlocie, cu ochi negri și păr castaniu. Un ciudat amestec de temperament sanguinic și melancolic. Abia e de crezut că aceste două temperamente să se poată combina — și totuș se pot!

Toată ființa e un perpetuum mobile, o natură fericită comunicativă, care își spune tuturora bucuriile și impresiile — și iarăș deodată devine închis și cade pe gânduri, o melancolie ușoară îi învâluie privirea, care se întunecă tot mai mult, tot mai tare. Lumea reală dispăre pentru el atunci, și privirea lui fixată în gol, cearcă în mărginirea spațiului un ideal, pe care nu l-a avut nici când, dar totuș i se pare pierdut.

Oare la ce se cugetă omul când se pierde așa pe gânduri?

Dar aceste sînt clipe numai — și cu ele d'odată dispăre și melancolia și prietinel meu e iarăș vesel, cel mai vesel dintre toți.

Ochii i strălucesc de bucurie, și zimbînd închină paharul: „Trăiască dulcea mea Martha!”

Apoi zimbetul i moare pe buze, și me privește cu o serioșitate ce trece în sarcasm.

— Mă, știi tu ce-i viața?

— Ei, se poate.

— Nu știi, tu nu știi! Cât e de comică în tragedia ei! Vezi, dacă ar fi un pahar de bere, aș bé-o „ex” și apoi aș izbi paharul de pământ!

Și rîde iarăș vîdîndu-me încurcat.

Va dice cineva că e o natură nestatornică de copil.

I-am dîs-o și eu — dar eu mai adaug: natură de scriitor.

Ceea ce scrie e totdeauna o copie fidelă a individualității sale; rîde și glumește, și glumind face câte o reflecție filosofică profundă; o idee ușoară și drăgălașă și iarăș o gândire de cel mai sceptic pesimism.

Natură poetică — inspirație poetică, pîr mare de poet și totuș — de necrezut — nu poate suferi pe unii dintre „poetii” generației tinere, cari în toată viața n'au avut alt păcat, decît doară niște biete nevinovate viersuri.

„Talentat — dar ștregar” îi dicea un profesor, (se înțelege în sensul mai puțin ștregarăsc al cuvîntului) — și avea dreptate. Ce privește talentul, îmi aduc bine aminte, când ca student de a cincia clasă voia să edec un dicționar grecesc, dar „lipsa unui editor” și „lipsa de interes al publicului românesc pentru tot ce e științific” îl împedecară. Gurile rele susțin că după o singură cetire e în stare să-ți reciteze o sută de șire din Niebelungenlied — dea 'ndărîtelea.

Dar — eră vorbă de profil, și eu fac abateri.

Aci e portretul lui; acelaș neastîmpărat Aegea, cu care mai ieri alaltăieri eram pe băncile liceului, cu care am făcut atâtea risuri și ștregarii, atâtea planuri, și atâtea „viitoruri” cari nu aveau să mai vină... Aceeaș frunte, acelaș pîr de filosof — și privirea e

aceeaș, cum își închide puțin ochii, ca să-și dea aer meditativ.

Și portretul — bucată de hîrtie — me amăgește; e atât de expresivă toată fisonomia, încât me mir cum de nu clipește din ochi, și pentru ce tace.

Atunci îmi vine o idee; me plec puțin spre urechea lui și-i șoptesc: Martha!

Ochii lui rid acum a drag, o înviorare ușoară îl cutremură și bucată de hîrtie șoptește și ea tremurător și rar:

— Martha, dulcea mea Martha!

Apoi îmi vin în minte iarăș cuvintele lui „Oare are omul drept la atîta fericire?”

— Cum? adecă numai la dureri și miserii să avem drept? Atunci pentru ce-i viața? Are ea scop?

— Da! Să suferi pentru fericirea ființei pe care o adori!

M'am cugetat îndelung asupra cuvîntelor lui. Ele exprimă o idee nespuse de frumoasă — dar totodată nespuse de desnădăjduită. O poetisare a pesimismului modern — atîta tot!

Oare de unde sînt clipele de o momentană întunecare a viociunii, și melancolia de care nu poți să-ți dai seamă?

Cînd toată lumea e veselă în giur de tine, încîntată de amăgirile unei bucurii trecătoare, pentru ce nu te poți bucura și tu, și de ce-ți întorci privirea cu un zimbet amar de disgust?

E aceasta o boală a timpului, sau doară o amintire vagă și nedeslușită a — paradisului pierdut?!

Și acest nestatornic Aegea, care privește lumea adeseori prin ochilarii pesimismului, cu suris sceptic de-o filosofică maliție, e în stare să-și jertfească viața pentru un ideal, — și are o inimă atît de bună.

Altecum nici nu mi-ar fi drag!

SIMIN.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național-român

își va ține adunarea generală din cîstan în orașul Orăștie în zilele de duminică și luni în 1/13 și 2/14 iunie cu următoarea programă:

1. Ziua primă în 1/13 iunie, duminică.

1. Președintele va deschide adunarea generală la 10 ore a. m.

2. Se aleg 2 notari pentru ședințele adunării.

3. Secretarul va ceti raportul comitetului societății asupra lucrării sale de la adunarea generală din urmă.

4. Se alege o comisiune de 5 membri pentru propuneri și raportul comitetului se predă acestei comisiuni spre examinare.

5. Casarul societății va ceti raportul despre starea casei cu sporiul de la ultima adunare încoaci și peste tot despre averea societății.

6. Se va alege o comisiune de 5 membri pentru examinarea raportului casarului.

7. Se va alege o comisiune de 5 membri, cari în înțelesul §. 4. din statutele societății vor câștiga membri fondatori, ordinari și ajutători pentru societate.

8. Se vor ceti discursuri corespunzătoare scopului societății sau de altă materie literară, ce sînt a se însinua președintelui înainte de adunare.

9. Președintele închide ședința.

II. Ziua a doua 211. iunie, luni.

1. Președintele deschide ședința și procesul verbal al ședinței precedente se va citi și autentică.
2. Raportul comisiunii pentru câștigarea membrilor noi.
3. Raportul comisiunii asupra socotelilor casarului.
4. Raportul comisiunii asupra raportului comitetului societății și însinuarea propunerilor în interesul fondului.
5. Se va decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1898.
6. Se va alege o comisiune de trei membri pentru autenticarea procesului verbal din ședința II.
7. Președintele va închide adunarea.

Învităm la această adunare generală a Societății pentru crearea unui fond de teatru național român pe toți membrii fondatori ordinari și ajutători ai acestei societăți, precum și pe toți binevoitorii și spriginitorii culturale românești.

Din ședința comitetului ținută în Brașov la 10/22 aprilie 1897.

Iosif Vulcan
președinte.

Vasile Goldiș
secretariu.

Uniformele armatei grecești.

- La ilustrația de pe pagina 221. -

Bieții Greci! Resboiul declarat cu atâta încredere s'a terminat cu deseversita lor înfrângere. În loc de a cuprinde ei Creta, turcii le ieu una câte una toate fortărețele și nu le mai rămâne decât să incheie o pace rușinoasă.

Și cu toate aceste, Grecii au o armată bine ajustată, organizată după cerințele moderne, cu niște uniforme frumoase, precum arată și ilustrațiunea noastră.

Dar se vede că atâta încă nu ajunge pentru ca o armată să fie resboinică.

Ianina.

- La ilustrația de pe pagina 224. -

Resboiul greco-turec a atras în măsura cea mai mare atențiunea Românilor, pentru Macedonia, Thesalia și Epir, unde se află mulți Români a căror soartă ne interesează pe toți de o potrivă.

Din motivul acesta publicăm și noi în nr. acesta ilustrațiunea ce reprezintă orașul Ianina, la care — drept explicațiune — scoatem următoarele rânduri din lucrarea „De la Români din Turcia europeană” de dl Ioan Nenișescu.

Ianina, capitala Epirului și în același timp a vialtului de Ianina, este astădată pe un platou nalt de 500 de metri deasupra nivelului mării și în apropierea de latura vestică a lacului de Ianina, ale cărui ape par negre din cauza fundului seu negru de turbă. Pe platoul acesta trebuie să se fi aflat odată vechiul oracol Dodona. În veacul al 9-lea, Ianina sau Ioanina și Iania depindea de imperiul bizantin, în al 11-lea secol trecu când în mâinile Normanilor, când în ale Bizantinilor, când în ale Catalanilor. Lung timp apoi a atârnat când de Constantinopol, când de Chefalonia până la 1431, când cădu în stăpânirea Turcilor. La 1820 Ianina a avut de suferit o cumplită bombardare din

partea lui Ali-Pașa, bombardare ce i-a șters pentru totdeauna splendoarea de altă-dată.

Dar și astăzi orașul acesta, în care se află vr'o 27.000 locuitori, este împodobit de 18 moschee, de 2 sinagogi și de 7 biserici. Falnicul palat-cetățue, numit Demir-Kula, adeca palatul de fer, e căzut în ruine. Dintre cei 27.000 locuitori ai Ianinei, 6000 sunt turci, vr'o 2000 evrei, vr'o 2000 greci, vr'o 7000 albanezi, iar 10.000 sunt Armâni. (Români.) Însă, din nenorocire, mulți din acești din urmă grecisează, ba chiar se arată ca eleni destul de fanatici, totuși Armânii reveniți la cunoștința și iubirea neamului lor, au izbutit după multe și grele lupte cu apostolii clericii și laici ai panelenismului, a înființat o școală primară de băieți și un gimnasiu cu patru clase, în care se cultivă limba lor „străușească” și sentimentele naționale, deja cu mult succes.

La nord-est de Ianina între muntele Mușcele și muntele Brădet, se află ținutul Zagori, cu 42 de sate armânești și cu o populațiune de 26.000 de suflete. Este drept, că grecisarea acestor 42 de sate este destul de înaintată, dar nu mai puțin adevărat este, că acești Armâni grecisați cer cu stăruință școli românești.

LITERATURĂ și ARTE.

Academia Română s-a întocmit programa lucrărilor pentru anul viitor 1897—98. Academia ține ședință în fiecare săptămână odată, vineri; în fiecare lună câte o ședință ordinară publică. Prima ședință, după închiderea sesiunii generale, s'a ținut vineri la 25 aprilie (7 maiu n.); iar prima ședință ordinară publică a fost la 21/4 maiu. Vacanțele de vară țin o lună și anume de la 15/27 iulie și până la 15/27 august. La Crăciun sunt vacanțe de două săptămâni. Sesiunea generală în anul viitor 1898 se va deschide la 3/15 martie.

Biblioteca de petrecere și învățatură pentru tineret. Vedem cu bucurie că în timpul din urmă au început să se înmulțească bibliotecile ieftine și menite a răspândi produsele literaturii noastre și în păturile de jos ale națiunii. Astfel s'a înființat sub titlul pus în capul acestor rânduri de curând o bibliotecă la Suceava sub direcțiunea dlui S. Fl. Marian. Pân' acuma au apărut două broșure. Prima conține „Loango” povestire de Franz Hoffmann, prelucrată de T. V. Stefanelli, prețul 45 cr.; a doua: „Resplata” povești din Bucovina, adunate de S. Fl. Marian. Prețul 30 cr (1 leu)

Biblioteca Noastră. Sub titlul acesta, dl E. Hodoș, în Caransebeș, a început să scoată la lumină o serie de scrieri originale și traduse. În fiecare lună va eși câte un numer și va costă 14 cr. Numarul prim cuprinde: „Realități și Visări” novelele și schițe de Septimiu Sever Secula. București. Tiparul institutului „Minerva” din Orăștie. De vânzare în toate librăriile.

Indice la colecțiunea Hurmuzachi. A apărut „Indicele alfabetic” al materiilor cuprinse în volumul I și II al colecțiunii de documente privitoare la Istoria Românilor, culese de Eudoxiu de Hurmuzachi.

Manual de agricultură rațională. A apărut la Brașov, din tipografia A. Mureșianu: „Agropologia sau agricultura generală, pentru usul școalelor secundare, speciale și superioare de agricultură, învățământul particular și de consultat pentru agricultorii practici, de

dr. George Maior, profesor de agricultură de la Feres-treu și la seminariul Nifon mitropolitul. Cu 217 figuri intercalate în text. Prețul 5 corone, 6 lei.

Ziar nou. *Orientalul*, organ politic independent, a apărut la București și se va ocupa în deosebi de afacerile externe.

Scrituri teatrale și musicale. *Reuniunea români de muzică din Sibiu*, care vor să dea la București două concerte în luna aceasta, din cauze întreprinse, nu va putea realiza dorința sa. — *Clădirea Teatrului Național din Iași*, mobilierul salei, instalațiunea luminii electrice și toate accesoriile au costat 1,200.000 lei.

Concert și reprezentație teatrală. *La Boxovici* tinerimea plugară va da la 3 iunie n. concert, în care se vor cânta cvartete de Vidu și de alții; precum și o reprezentație teatrală, jucând piesa „Țăranul la slujbă” vodvil în 4 acte de N. St.

G E N O U ?

Hymen. *Dr. Ioan Boeriu* și dsoara Volumnia Maior se vor cunună la 11/23 maiu în Vameș-Odriheiu. — *Dr. Petru Mihailu*, învățător și dsoara Marta Precup învățătoare, se vor cunună la 11/23 maiu în Toraculmic. — *Dr. Basiliu Onofrei* și dsoara Paraschiva I. Aciu se vor cunună tot în duminerea viitoare la Mercurca. — *Dr. Ioan Radu* și dsoara Iolantu I. Robotin s'au logodit la Poiana lângă Zlatna. — *Dr. Iancu I. Stan*, absolvent de teologie și dsoara Elena Mihailovici, s'au logodit în Bocea-română.

Scrituri personale. *Impăratul Germaniei*, Wilhelm II., va face o vizită Curții regale române pe la începutul lui septembrie; va petrece două zile la București și două la Sinaia. — *Dr. Sergiu Medean*, administrator protopresbiterat în Sebeșul-Săsesc, a fost ales protopresbiter acolo. — *Dr. Ioan Raftu*, profesor în Blaș, a făcut la universitatea din Cluș censură de profesor. — *Dr. P. Cioranu* s-a reluat practica de medic curant la Franzensbad, villa Königshof.

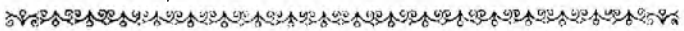
Instalarea noului episcop de Lugos. Pr. Ssa părintele episcop de Lugos dr. Dimitrie Radu, a plecat din Blaș vineri 14 l. c. la miadăși, petrecut la gară de Esc. Sa arhiepiscopul și mitropolitul dr. Victor Mihályi și de aproape toată inteligența de acolo. Despărțirea a fost foarte cordială. Pe cale Pr. Ssa a fost binevenat călduros la toate stațiunile mari și a petrecut noaptea la Arad, unde asemenea a fost felicitat. Sâmbătă dimineața s-a continuat calea spre Lugos. La Timișoara a fost felicitat de deputațiunea credincioșilor gr. c. din diecesa Lugosului, de șefii orașului și de românii de acolo. La gara din Lugos a fost întâmpinat prin vicarului capitular Petru Pop, în numele diecesei; prin vicecomitele Litsek, în numele comitatului Caraș-Severin și de primarul orașului. De la gară, Pr. Ssa a mers drept la biserica catedrală, unde, în numele capitlului i-a adresat o alocuțiune prepositul Stefan Moldovan. Apoi s'a celebrat înseratul și episcopul a descălecat în reședița episcopoească. Seara la 8, conduct de torțe și serenadă, cu concursul reuniunii române de cânt. După serenadă, convenire socială în otelul „Concordia”. Duminică dimineața la orele 8^{1/2}, serviciu divin, cu festivitățile de intronizare în biserica catedrală. După servi-

ciul divin primirea deputațiunilor de felicitare în reședița episcopoească. La orele 2 după miadăși masă festivă, dată de noul episcop în otelul „Regele Ungariei”. Seara o convenire socială în otelul „Concordia” a încheiat șirul festivităților.

Congresul catholic din Budapeșta și Românii greco-catholici. Ziarul oficial în mercurea trecută a publicat rescriptul Maj. Sale adresat ministrului de Culte Wlassics, prin care condece ca în timp de șese luni să se convoace la Budapeșta un congres pentru stabilirea autonomiei catholice. Un asemenea congres s'a mai ținut la 1870 și 1871, când s'a elaborat un statut, care înse n'a fost sancționat de Monarcul. Acum statutul acela se va discuta de nou. La congresul acela, presidat de primatele Simor, a fost poștite și diecesele gr. c. române; înse nici arhidiocesa Blașului, nici diecesa Gherlei, nici a Lugosului nu s'au presintat; diecesa Orăzii-mari a ales drept reprezentanți din cler pe Iustin Popfii și dintre mireni pe Iosif Roman și Iosif Vulcan. Aceștia intrunindu-se în Peșta, au făcut o declarațiune-protest, în care aratănd că provincia mitropolitană de Blaș fiind neaternătoare de primatele din Strigoniu, protestează în contra invitării lor la acel congres și declarară că nu vor lua parte, ci reclamă convocarea unui congres al provinciei mitropolitane de Blaș. Declarațiunea aceasta a fost presintată în congres prin deputatul bisericesc Iustin Popfii, care, în urma înțelegerii avute cu cei doi deputați mireni, a intrat în congres, unde a introdus-o cu o motivare strălucită, apoi a părăsit congresul, iar cei doi deputați mireni n'au intrat de loc. După aceste toți trei au presintat aceeași declarațiune și ministrului de culte br. Eötvös. Într'aceea congresul a lucrat mai departe și a votat statutul care contopește cu totul biserica gr. c. română în autonomia catholică. Chestiunea aceasta fiind de cea mai mare însemnătate pentru biserica gr. c. română, este de dorit ca în curând să se convoace o conferință a credincioșilor spre a-și marca atitudinea față de viitorul congres catholic din Budapeșta.

Banchet în onoarea poetului Coșbuc. Cetim în diarele bucarecene, că mai mulți literați tineri din București organizează un banchet în onoarea poetului Coșbuc, din incidentul premiării sale de către Academia Română cu marele premiu Năsturel-Herescu de 12.000 lei.

Scrituri militare. La 4 maiu au fost înaintați în armata comună și următorii dni: colonel, vicecolonelul Nicolae Cerna; vice-colonel, majorul Iosif Bacila; majori, căpitani Ioan Poplăcean, Ioan Iovescu, Stefan Bogal, Ioan Bogdan; căpitani de cl. I, George Fleșariu, Alesandru Coleșariu, George Petri; căpitan de cl. II, Dimitrie Burdea; locotenenți, George Popa Gramu, Teodor Roman, George Isopescul, Pompeiu Benția; sublocotenent, Alesandru Turtorean.

Călin্দarul săptămânei.

Duminerea Samarinceni. Ev. dela Ioan c. 4. gl. 4. a inv 7			
Ziua sept.	Calendarul vechiu	Călin্দ. nou	Sorele
Duminică	11 Mart. Mochie	23 Desideria	3 407 14
Luni	1 St. Gherman și Epif.	24 Ioana	3 397 45
Marti	13 Mart. Glicheria	25 Urban	3 387 46
Mercuri	14 Mart. Isidor	26 Beda	3 377 48
Joi	15 Păr. Pachomie	27 f. Inuit. Dlu	3 357 49
Vineri	19 Cuv. Teodor	28 Wilhelm	3 347 50
Sâmbătă	17 SS. Ap. Andronic	29 Maxmilian	3 337 52

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)